

Ünnepi beszéd Szent István napján

Buda, Szentháromság tér, 2019. augusztus 20.

Nagy tisztelettel köszöntöm mindannyiukat itt, a Budai Várban; a hagyományos aratómenet és kenyérszentelés minden résztvevőjét – Szent István napján, a magyar állam születésnapján!

Megkülönböztetett tisztelettel köszöntöm a 33. Mesterségek Ünnepére ide seregletteket, szakmájuk legjobbjait: a nyolcszáz hazai és százötven vendég mesterembert, és az idei díszvendég, Japán képviselőit!

Ugyancsak külön tisztelettel köszöntöm az idei kiemelt téma képviselőiként a lábbelikészítő mestereket – közöttük a szegedi papucskészítőket, a cipészeket, a csizmadiákat. Ez utóbbiakat annál is inkább, mert tudjuk, a magyar csizmadiák védőszentje Szent István király.

* * *

Minden évben felemelő érzés itt állni augusztus 20-án. A lelkünket ünnepi díszbe öltöztető népviseletek, a hagyományőrzők, a néptáncosok és a népzenei együttesek látványa magával ragadja az embert, de nem csak ezért páratlan élmény Önökkel együtt ünnepelni!, hanem azért is, mert a jelenlévők tudják a legjobban azt, hogy a Mester a munkája által teremtett remekművekért, – miként a földműves a megtermett búzáért, a mindennapi kenyérünkért – hálaadással tartozunk. Valóban, ezért olyan szép és felemelő ez az ünnep, mert a hálaadásról szól.

Talán ezen a napon világlik ki legjobban magyarságunk lényege: megmaradni itt, a Kárpát-hazában, és továbbadni utódainknak azt a pártalan örökséget és magyar anyanyelvünket, amelyet őseinktől kaptunk. A mai napon nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy az ittlétünk – és egyáltalán a létünk, a föld, amelyen állunk, és amely a mindennapi kenyérünket adja; a hazánk, amely megtartott bennünket, magyarokat magyarnak a Kárpát-medencében – szorosan összefonódnak Szent István személyével és államalapító művével.

Néhány éve már idéztem a magyarság lelki karakterét pontosan ismerő és ábrázoló, az örök változóban az állandóságot kereső Krúdy Gyula egy gondolatát, mely szerint „... Szent István napja valamiképpen úgy helyezkedett el a magyarság köztudatában, mint

akár a karácsony, a húsvét, a pünkösd... Egy nap, amelytől mindenki várt valamit, még az is, akinek nem volt várnivalója. Egy nap, amelyet mindenki úgy ünnepelt, mintha a saját nevenapját ülné."

Idén ismét kedves írómhöz fordultam, talállok-e nála valami olyasmit, ami segít megfogalmazni az idei ünnep üzenetét. Egy időutazásra hívom Önöket. 1931-ben Krúdy éppen egy Szent István-napi ünnepségbe repít el bennünket. Egy jó kedvű, ünnepelni tudó és akaró, élete erejében lévő nemzet képe rajzolódik ki előttünk.

„Szindbád, miután néhány esztendeje egy fogadalom következtében nem lépte át a főváros határát, nem volt teljesen ismerős a mostani viszonyokkal," ezért már a vasútállomáson megtudakolja egy hordártól, hogy milyen programok lesznek szentistvánnapon. Az ügerton gyaloglóverseny, az Orczy-kertben léghajózás és disznóverseny lesz. Persze az alkalmi idegenvezető hozzáteszi: „Félő, hogy a léghajó elszökik, mint tavaly is, a disznót pedig nem lehet kihajtani a pocsolyából azoknak, akik a hátán lovagolni akarnának."

Az ország legjobb lovai a Szent István-díjért futnak, ugyanakkor a lóversenytéren a gazdák lobogó ingben, gatyában versenyeznek a saját nevelésű lovaikkal. A fiákerversenyt is megtartják, amelyet minden évben *„Vampetics nyeri a 7-es számú bérkocsijával"*. A Vérmezőn a pesti mészároslegények fehér ruhában sütik majd az ökröt. Budán lesz a körmenet, és a budai forrásoknál ingyen lehet ilyenkor megfürödni. A Városligetben lepényevés tartanak, amelynek közepébe egy körmöci aranyat sütöttek, és a legügyesebbek felmászhattak a virslivel koszorúzott póznára. Este tűzijáték lesz, aki közelről akarja nézni, az felmászik a Gellért-hegyre, utána a vár alatt fáklós menetet tartanak. És amikor megtudja, hogy még 1931-ben is a már 50 éve színpadon játszó primadonnáért, Pálmay Ilkáért illik lelkesedni, *„Szindbád felvillant, mintha talált volna valamit."*

– *Köszönöm. Most már látom, hogy megérkeztem az én régi, szép Budapestemre."*

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Tisztelt Ünneplő Közösség!

Azért idéztem ilyen hosszan Krúdy írását, mert tudjuk, hogy Szindbád utazásainak éppen az idén száz esztendővel ezelőtt történt események vetettek véget: a Tanácsköztársaság, a román megszállás, végül pedig a trianoni békediktátum, azaz a Szent István-i Magyarország feldarabolása.

Ugorjunk vissza az időben kerek száz esztendő! 1919. augusztus 20-án egy egészen más hangulatú ünnepnapra virradt ez a város.

Sehol nem volt a békebeli világot idéző léghajó-eregető és disznóversenyeket rendező vidámság! Elmosta a világháborús frontok vérözöne. Az ország legjobb lovai a Budapest-díj helyett bombatölcsérek között futottak versenyt az életükért. A lepénybe sütött körmöci aranynak is lába kélt, magukkal vitték a román katonák, mint mindent, ami mozdítható volt. Tűzijátékról, Vár alatti fáklyás felvonulásról sem írnak a lapok. Igaz, napilapok is alig jelentek meg akkor.

Ha visszanézünk, hiába keressük a száz esztendővel ezelőtti ünnep nyomait. Abban az évben mintha kitörölték volna Szent István napját a naptárból. Az önfeledt szórakozás, vidámság és vásári zsivaj helyett némaság, *vihar utáni* és az egész országot szétszaggató *vihar előtti* csend ült az országon. A hála érzése helyett a tétovaság, a bizonytalanság és a félelem dermesztette mozdulatlaná a lelkeket.

„...kormányunk ingadozik, máról-holnapra él, sem államformánk, sem koronás, sem koronátlan államfőnk nincs. A mi mindennapi életünk is fejetlen.” – írja az alig-alig megjelenő napilapok egyike, a Szegedi Friss Újság ezen a napon. *„Nem tudjuk, hogy lesz? Mit hoz a sors? Királyt-e, köztársasági elnököt vagy katonai kormányzót? Vagy talán elolvadunk, mint cukor a vízben?”*

A cikkíró felteszi a kétségbeesett kérdést: *„István király, lesz e még fölvirradásunk? Lesz-e még hatalmas, nemzeti államunk? Telve a szellemi haladás, a becsületes jó erkölcsök drága kincseivel? Nézd, nincs iparunk, kereskedésünk, saját tudományunk. De van mindenben maradiságunk, összeveszésünk és mérhetetlen irigykedésünk.”*

Tisztelt Ünneplő Közösség!

1919-ben, az *ünneptelenségben* egy halálra váró, jövőjét veszített, múltjától, örökségétől és céljaitól megfosztott ország képét látjuk.

És valóban! Ha belegondolunk, a Szent Istvántól örökölt álom – hogy lennie kell itt, Európa közepén, a Kárpát-medencében egy erős, független és saját erejére támaszkodó Magyarországnak – soha nem került olyan közel a *megsemmisüléshez*, mint ezekben a napokban, hetekben, hónapokban. Még a tatárdúlás idején, és még a török időkben sem.

A Szent Korona sorsa, története jól példázza ezt. Tudjuk, számtalanszor előfordult, hogy az országból elrabolták, túsul ejtették vagy fogva tartották –, de mindig: őrizték. Nem úgy, mint akkor 1919 véres napjaiban. Bánffy Miklós gróf írja a visszaemlékezésében, hogy Kun Béla a Szent Koronát külföldre akarta csempészni azért, hogy ott aztán eladja. Mások úgy tudták, hogy a koronaékszert árverésre bocsátotta külföldi vásárlók előtt, és a Szent Korona csak azért menekült meg, mert a második árverés napja előtt megdőlt a Kommün. De élt a történetnek egy olyan változata is, amely szerint a Szent Koronát szétdarabolva, egy bajor régiségkereskedő vásárolta volna meg Kun Bélától.

Nem tudjuk, hogy pontosan mi történt. Azt azonban tudjuk, hogy Kun Bélának megszüntették a Szent Korona és a koronázási jelvények korábbi őrzésének törvényét. Azt is tudjuk, hogy gyűlölettel viseltettek minden iránt, ami a hajdani dicső magyar királyokra – köztük Szent Istvánra – emlékeztette őket. Miért is borították volna le vörös lepellel a Hősök-tere királyszobrai, ha nem ezért, a „*múltat végképp eltörölni*” internacionalista gondolatának jegyében?

Ennek ismeretében érthetjük Krúdy sorait: legyen *„megint olyan jámbor, áhítatos, szívderítő az első királyunk névnapja, mint volt abban a tizenkilencedik században, amikor gigantikus erők törekedtek az ország nagyra nevelésére. nagy akaratok zörgettek kapukat. de a múlt időt, a nagy nemzeti múltat sohasem felejtették el a mohó jelenért.”*

Tisztelt Ünneplő Közösség!

Az idei ünnep, 2019. augusztus 20. üzenete így szól: igaza van Krúdynak, jól tudta Szindbád is, Szent István ünnepe, tisztelete és köszöntése hű tükre az ország, a nemzet állapotának.

„...az ünnep sokak számára a napi felelősségből az ünnepi felelőtlenységbe való menekülést jelenti” – írja Pilinszky János, egyfajta kikapcsolódás, amelynek *„valójában bekapcsolódásnak kell lennie”*. Majd így folytatja: *„Az ünnep célja nem a semmittevés, de nem is a még lázasabb tevékenység, hanem kapunyitás felfelé.”*

Ezért fontos, hogy évtizedek óta ennyien együtt vagyunk, mesterek és hagyományőrzők, magyarok a Kárpád-medence minden részéről és vendégek a nagyvilágból. Erőt veszünk a múltból, megtartó hagyományainkból, a kétkezi és mesteri munkából és fejet hajtunk Szent István előtt, hogy felfelé kaput nyitva a lelkünket is felemelhessük!

Áldott ünnepet kívánok mindannyiunknak!